

ÖSSZEHASONLÍTÓ
KÖZIGAZGATÁS
NÉMET SZÖVETSÉGI
KÖZTÁRSASÁG

Linder Viktória
linder.viktoria@uni-nke.hu

- Államforma: szövetségi köztársaság
- Kormányforma: parlamentáris köztársaság
- Elsődleges jogforrása: Alaptörvény

- Föderatív állam: a tartományok, mint régiók működnek
- 16 tartomány, közte 3 tartományi város (Berlin, Hamburg, Bréma)

Alaptörvény: Német állam demokratikus, szociális szövetségi állam, amely mint jogállam, az alapjogokat széles körben határozza meg.

Törvényhozás

- Kétkamarás szövetségi parlament
 - Alsóház: lakosság által választott Szövetségi Gyűlés (Bundestag)
 - Felsőház: tartományok által delegált képviselőkből álló Szövetségi Tanács (Bundesrat)
- AT: az állam hatásköreinek gyakorlását általánosságban a tartományokra utalja; kivéve, amelyeket AT utal a szövetség hatáskörébe.
- Tagállami parlamentek törvényhozása a szövetségi törvényhozás kereteihez igazodik.

VÉGREHAJTÁS

→ Legfontosabb funkciójuk : a szövetségi törvények, ill. szövetségi törvények alapján kiadott saját törvények végrehajtása = **tartományok a német állam közigazgatásának legfontosabb elemei.**

→ Közigazgatásban kivételes, hogy közvetlenül szövetségi szervek járnak el.

→ Így a hatáskörök az alkotmányban (AT) foglaltak szerint: *vagy-vagy* =

→ *KONKURÁLÓ hatáskörök*

Törvényhozás

Kizárólagos törvényhozás:

Csak a szövetségi törvényhozás rendelkezhet: → az állam alapvető ügyeiben

Pl.: *küliügy, honvédelem, idegenrendészet és határrendészet, bűnügyi rendészet, alkotmányvédelem, gazdasági ügyek; mint vám, kereskedelem, valuta és fizetési ügyletek, szövetségi vasút, légi közlekedés, posta, távközlés, szövetségi szervek alkalmazottai*

Konkuráló törvényhozás:

A tartományok hozhatnak törvényeket, de a szövetségi szint is jogosult. Ez utóbbi esetben a tartományok jogszabályai másodlagosak, a szövetségi törvény a döntő.

→ DE!: a tartományok csupán oktatás, kultúra, rendészeti, önkormányzati jogok területén számítanak önálló törvényhozóknak = konkuráló törvényhozással élve a szövetség az érdemleges törvényhozási szint.

Igazságszolgáltatás és AB

- Szövetségi bíróságok
- Szövetségi tagállamok bíróságai

- Alkotmánybíróság → alkotmányosság megőrzése

Végrehajtó hatalom

- Államfő + kormány együttesen
 - Kancellária elv
 - Ügykör elv
 - Kollegialitás elv
- Tagállami szinten: tagállamonként külön-külön kormányok

Államfő

- Alaptörvény az államfőt a végrehajtó hatalom körébe helyezi, bár végrehajtó hatalmi funkciója nemigen van
- Jogköreit tekintve hasonló a mi KE-nkhez, reprezentációs és ellenjegyzés...

Feladatai:

- törvények kihirdetése
- képviselet nemzetközi téren (csak reprezentációs)
- kormányzás egyfajta biztosítása, ill.
- „semleges” államfői szerep: politikai erők közötti közvetítő, békéltető
- Kinevezési jogkörök (pl. szöv-i köztisztviselők, bírák)

Megválasztása: speciális testület, Szövetségi Gyülekezet

(*Bundesversammlung*) által: Bundestag tagjaiból + tartományokból küldött tartományi képviselőkből (akik nem tagjai a Bundesratnak) áll.

Alaptörvény a közigazgatásról

- AT köziget azonosítja a végrehajtó hatalommal

„Amennyiben a jelen alaptörvény másként nem rendelkezik, vagy nem tesz más eljárást lehetővé, a tartományok a szövetségi törvényeket, mint saját ügyüket hajtják végre”

Végrehajtó hatalom

- Szövetségi Kormányból
- szövetségi közigazgatási szervekből (amelyek CSAK kivételesen gyakorolnak végrehajtási jellegű jogköröket)
- tartományok közigazgatási szerveiből (amelyek ezt „RENDES feladatként” látják el)

ÁLL.

(Szövetségi közigazgatás és az egész német állam közigazgatásának legfelsőbb szerve : Szövetségi Kormány – tagjai: szövetségi kancellár + szövetségi miniszterek)

(De láttuk, hogy szövetségi elnök is beletartozik)

- = AT a tartományokat teszi meg a közigazgatás súlypontjaiként.
- Két szint közötti viszonyt az is jellemzi, hogy a Szövetségi Kormány felügyeletet gyakorol a tartományi végrehajtás felett.

Végrehajtó hatalom

- Kancellár megválasztása – szöv-i elnök javaslatára
- Szöv-i Gyűlés választja meg
- Kancellár nevezi meg minisztereket
- Szöv-i elnök nevezi ki
- Konstruktív bizalmatlansági indítvány intézménye – többség/bizalom
- NSZK története: koalíciós kormányzás
- Kancellár felelős kormány tevékenységéért
- Miniszteri felelősség is

Végrehajtó hatalom

- Kancellár tevékenységét a Szövetségi Kancellári Hivatal szolgálja ki – főnöke is szövetségi miniszter. Legfontosabb kormányzati részterületek szerint ügyosztályokra oszlik (szociál-, egészség-, munkaügyi-, infrastruktúra-, és társadalompolitika, gazdaság- és pénzügy politika, bel- és jogpolitika, kül-, biztonsági- és fejlesztéspolitika, Európa politika, szövetségi hírközlési szolgálat, illetve a szövetségi hírközlési szolgálatok koordinációja) + önálló államminiszterek foglalkoznak a kultúra és média politikával, migrációval, menekültüggyel, és az NSZK-ban speciálisan felmerülő integrációs ügyekkel.
- Kancellár személyes tevékenységét kancellári iroda (sajtó ügyek, utazások, beszédek ... stb.) segíti.

Szövetségi minisztériumok

Kettős feladat:

- Szakpolitika kidolgozása, tvhozás kezdeményezése, tvtervezetek kidolgozása, parlamenti képvisellete,
- Szövetségi közíg irányítása

12 szövetségi minisztérium:

- külüg,
- igazságüg,
- gazdasági és technológiai,
- élelmezés-, mezőgazdasági és fogyasztóvédelmi,
- család-, idős-, nő- és ifjúságüg,
- közlekedési, építésüg és városfejlesztési,
- képzés- és kutatásüg,
- belüg,
- pénzüg,
- munka- és szociálisüg,
- védelmi,
- egészségüg,
- környezetvédelmi és nukleáris energiaüg,
- gazdasági együttműködési és fejlesztési

Szövetségi minisztériumok felépítése

- Miniszter
- adminisztratív szervezet élén államtitkár
- parlamenti államtitkár

- Ügyosztályok
- Alosztályok
- (adott feladatcsoportot intéző csoportok)
- Referatúrák

- Minisztériumok belső irányítási rendszere klasszikus lineáris alárendeltség szerint szervezett

Speciális közigazgatási szolgálatok (szövetségiek)

közigazgatást szolgáló központi szervezetek

nem klasszikus közigazgatási szervezeti formában

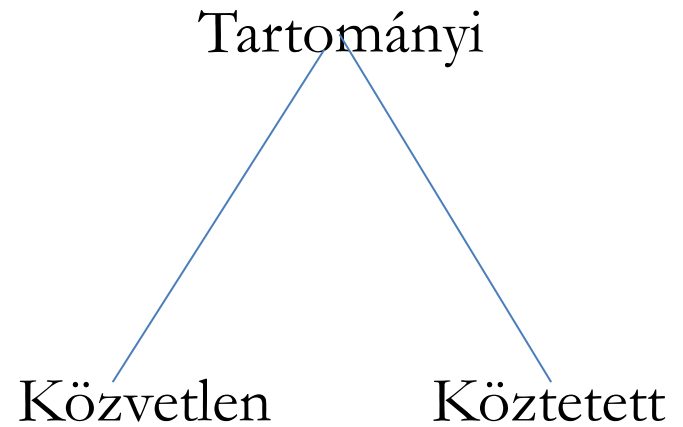
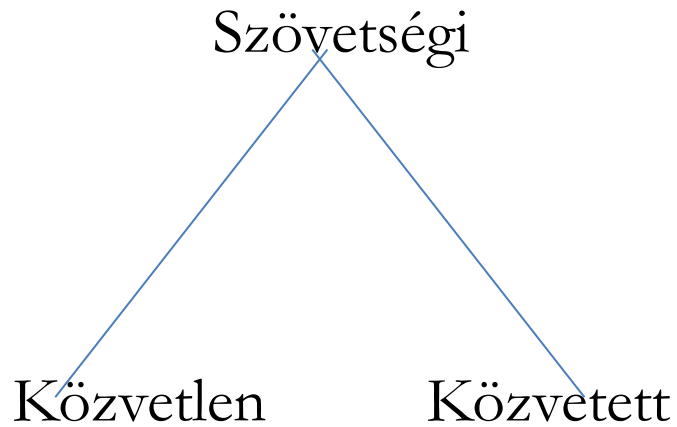
- Szövetségi Közigazgatási Szolgálat/ (Hivatal) közigmodernizációja elősegítésére
- Külföldi Iskolaügyi Központ (950 külföldi iskolához kapcs. feladatokra)
- Információs technika Szövetségi Központja
- Német CAF Centrum (Common Assessment Framework = európai önértékelési keret) – módszereinek német közigazgatásba való bevezetésének segítésére, stb.

Közvetlen és közvetett igazgatás

Szövetségi és a tartományi jogszabályok végrehajtására két közjogi kategóriát különböztet meg a német jog:

- *közvetlen és*
- *közvetett közigazgatást* (végrehajtást).
- A közigazgatási struktúra eszerint építkezik
- Szerepe a közigazgatási szintek és az egyes szinteken működő közigazgatási szervek közötti kapcsolatrendszer tekintve jut szerephez.

Közvetlen és közvetett közigazgatás

Közvetlen a szövetségi közigazgatás = amit a szövetségi közigazgatási szervek végeznek:

1. szövetségi legfelső hatóságok (pl. minisztériumok)
2. szövetségi középszintű hatóságok (pl. a katonai — védelmi — szervek, egyes, a szövetség hatáskörébe sorolt ágazatok igazgatóságai ...stb. és
3. szövetségi alsó szintű hatóságok (az egyes szövetségi hatáskörbe tartozó szakágazatok alsó szintű szervei, mint a szövetségi rendőrség, járási védelmi szervek ...stb., valamint
4. szövetségi felső hatóságok, amelyek alárendeltek a szövetségi legfelső hatóságoknak, de nem felettes szerveik a közép és alsó szintű hatóságoknak (pl. szövetségi rendőri igazgatóság, szövetségi környezetvédelmi hivatal, alkotmányvédelmi hivatal, bevándorlási és menekültügyi hivatal, szövetségi versenyhivatal, szövetségi gépjármű közlekedési hivatal, szövetségi légitársasági hivatal) ↔ ezek nem tartoznak a szigorú hierarchiába, ezért 3? 4? szintű...

Közvetett a szövetségi közigazgatás, = ha azt jogilag önálló, közjogi jogi személyiségű szervezetek végzik, amelyek felett a szövetségi közigazgatás felügyeletet gyakorol:

- köztestületek (pl. szövetségi ügyvédi kamara),
- közintézetek (pl. az NSZK szövetségi bankja, a Deutsche Welle szövetségi rádióadó), és
- közjogi alapítványok.

(AT szerint ezek is közvetlen szövetségi szervezetek, de közigjogilag nem, mert nem a hagyományos közigszervezetrendszerben jelenítik meg)

Közvetlen tartományi közigazgatás: ha a tartományi hatóságok végzik -
háromszintű struktúra

- általános tartományi közigazgatás
- tartományi szakigazgatás

tartományi hatóságok hierarchikus alárendeltségben vannak egymással:

- felettes hatóságok valamelyik legfelső hatóságnak vannak alárendelve,
- tevékenységük *azonban* az egész tartományra kiterjed = NEM területi szervek → illetékességük a tartomány egésze (≈ magyar szóhasználat szerint központi hivatalnak feleltethetőek meg).

általános tartományi közigazgatás szintjei:

- tartományi legfelső hatóságok (miniszterelnök, minisztériumok, tartományi számvevőszék),
- felettes hatóságok- tartományi középszint (kormányzati körzeti elnökség, kormányzati körzeti kormányzatok)
- alárendelt hatóságok (járási hatóságok).

tartományi szakigazgatás szintjei:

- legfelső szakigazgatási hatóságok (miniszterelnökök, tartományi miniszterek),
- felettes szakigazgatási hatóságok (pl. *erdészeti igazgatóságok, felső szintű oktatási hatóságok, felső szintű pénzügyi igazgatóságok*) amelyek, bár tartományi hatóságok, de egyúttal szövetségi hatóságokként is működhetnek,
- alárendelt szakigazgatási hatóságok (pl. *iparhatósági hivatalok, útépitési hivatalok, pénzügyi hivatalok, erdészeti hivatalok*);
- egészen speciális feladatokat ellátó tartományi felső hatóságok, hivatalok (pl. *tartományi bünyügyi hivatal, tartományi statisztikai hivatal, tartományi alkotmányvédő hivatal ...stb*).

Tartományi közigazgatás

- Saját törvényhozás, kormány, miniszteriális szervezeti rendszer
- Az egyes tartományok alkotmányai határozzák meg részleteiben
- valamennyi tartomány 3 közigazgatási szintre oszlik (kivéve: városi tartományok)
- tartományi kormányzatok életviszonyok szélesebb körét fedik le, mint a szövetségi kormányzat
- de minisztériumok adminisztrációja méreteiben kisebb
- tartományi minisztériumok alatt: közigazgatás területi struktúrájából adódó szervezeti hierarchia ↔ tartományi minisztériumok irányító-, felügyeleti tevékenysége általánosabb
- (tartományok közigazgatásai jobban hasonlítanak unitárius államok közigazgatásához)
- városi tartományok : egyesítik városigazgatást és tartományi igazgatást – itt csak városi és kerületi szint DE: kommunális közigazgatási egység is (önkormányzati funkciót is ellát)

Tartományi közigazgatás

- tartományok a fő végrehajtói a szövetségi törvényeknek, EZÉRT – a szövetségi jog végrehajtását megvalósító tartományi közigazgatást a szövetség felügyeli
- Végrehajtást szövetségi kormány elsősorban irányelvek, közigazgatási normatívák kiadásával irányítja

- Regionális és helyi autonómia nagyon erős!
- Tartományon belül:
 - Körzet
 - Város
 - Település

Önkormányzati (kommunális) közigazgatás

- német közigazgatási rendszerben külön szintet jelentenek az önkormányzatok
- német közjog szerint jogi jellegüket tekintve köztestületeknek minősülnek
- Kétféle önkormányzatot ismer a német közjog:
 - területi köztestületeket és
 - funkcionális köztestületeket (pl. a szakmai kamarák)

Önkormányzati (kommunális) közigazgatás

területi köztestületek = önkormányzatok

- német államrendszer területszervezési egysége = községek, község szövetségek, járások, városok amelyek mint köztestületek alapvetően önkormányzatok
- lakosság által választott képviselőtestülettel, illetve
- némely önkormányzati modellben választott polgármesterrel
- végrehajtó szerveik: szolgálatok/hivatalok.

A területi köztestületek feladata általában kettős:

- *közvetett igazgatásként* látják el a szövetségi, illetve a tartományi törvényekben meghatározott, a hatáskörükbe utalt közigazgatási feladatokat,
- ezek mellett *rendelkeznek önkormányzati autonómiával*, vagyis bármilyen „ügyet” önkormányzati ügynek minősíthetnek, a jog keretei között.

Területi önkormányzatok

- jogi minősítésük szerint alapvetően a végrehajtás szervei = közigazgatási szervek, nem „harmadik hatalmi egység”, illetve államjogi szervtípus a szövetség és a tartományok mellett.
- jogforrási hierarchiában az önkormányzati rendeletek a legalsó szinten
- önkormányzatiságot a választás, és a saját ügyek meghatározásának és igazgatásának joga jelenti

Községek

- ✓ szervezetüket, feladataikat működésükett ún. *községi alkotmányok* – községi rendtartások határozzák meg
- ✓ 4 fő típus: *magisztrátusi községi (városi) típus; dél-német tanácsi típus; észak-német tanácsi típus; polgármesteri típus*

községi közigazgatási struktúrát az egyes tartományok központilag, községi rendtartásokban határozzák meg.

Monista-dualista modellek

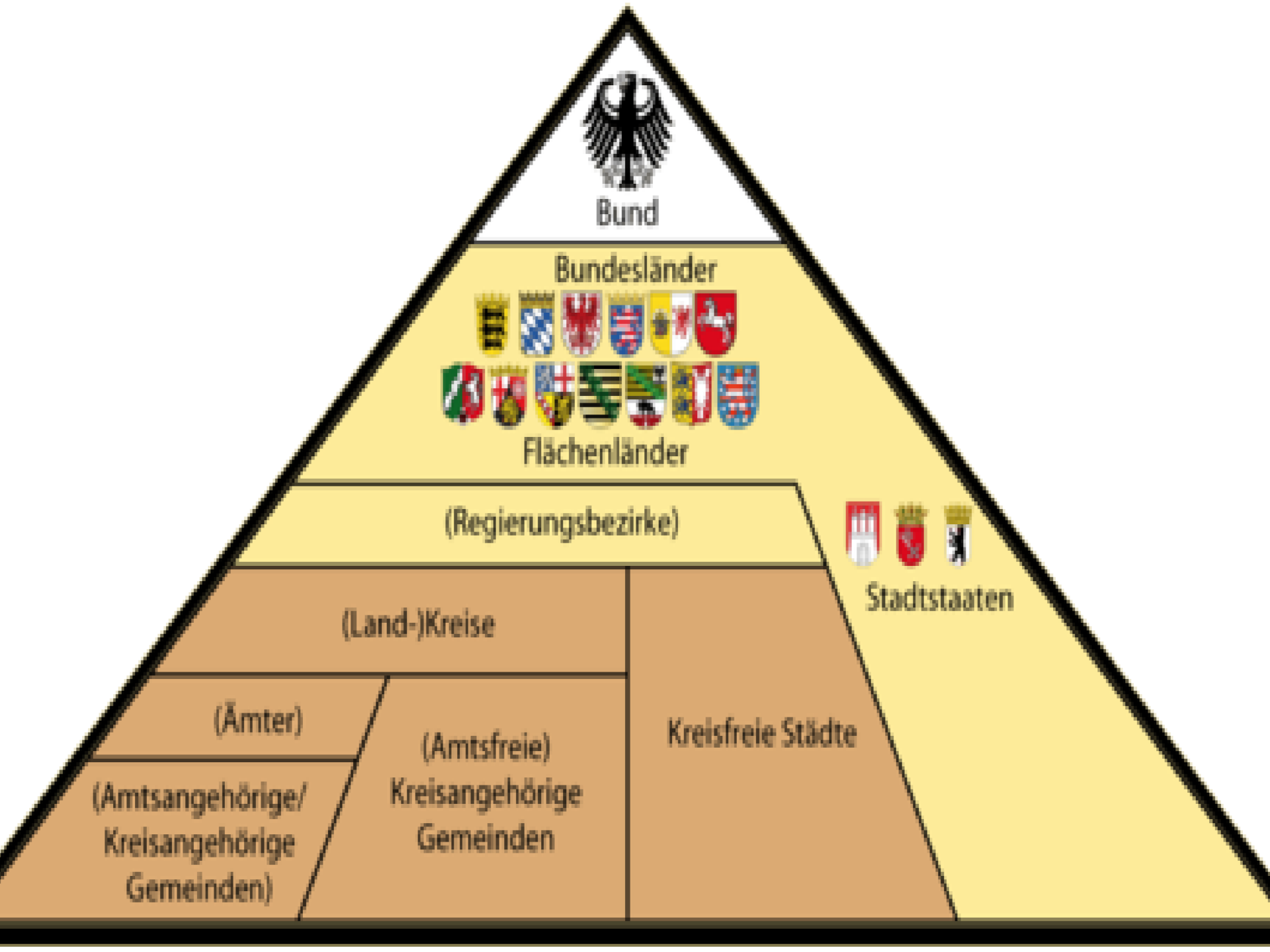
kétféle közigazgatási típus:

- *monista modell*: a területi jellegű közigazgatási feladatokat egészét a kommunális szintre helyezi, és ezekre vonatkozóan nem hoz létre tartományi közigazgatási szerveket a tartományi központi közigazgatási szerveken kívül.
- *dualista modell*: a közigazgatást megkettőzi saját kommunális feladatokra és tartományi (állami) közigazgatási feladatokra. Ez utóbbiakat is ellátja a területi köztestületi közigazgatási apparátus, de ezek átadott feladatok

= a monista modellben nincsenek,

= a dualista modellben vannak

átadott, az állam (tartomány) megbízása alapján teljesített szolgálatok, feladatok. Ez utóbbiakra értelmezhető a közvetett kommunális közigazgatás fogalma.

Bund

Bundesländer

Flächenländer

(Regierungsbezirke)

Stadtstaaten

(Land-)Kreise

(Ämter)

(Amtsfreie)

Kreisfreie Städte

(Amtsangehörige/
Kreisangehörige
Gemeinden)

Kreisangehörige
Gemeinden

Közigazgatási jog fogalmi rendszere

= „közigazgatás alanyai” („közigazgatás hordozói”= „Träger der Verwaltung”):

- *Hatóság*: minden szerv, amely közigazgatási ügyet intéz. (kb. Mo-n is hasonló fogalom!)
- *Közigazgatási szolgálat*: közig adott feladatának/- csoportjának ellátása (kb. Mo-n: „hivatal”)
- *Közigazgatási szerv*: szervezeti egység, amely önállóan szervezi/látja el közigazgatással összefüggő tevékenységet
- *Közigazgatási feladattal megbízott*: természetes személy/ ill. magánjogi jogi személy, akit/amelyet tv rendelkezése közigazgatási hatáskörrel ruházott fel, és saját nevében, felelőséggel, közjogi cselekvési formákban (pl. közigazgatási eljárási törvény alapján) látja el a hatáskörébe sorolt közigazgatási tevékenységet (pl. körzeti kéményseprő)
- *Kömmunális igazgatás*: tipikusan önkormányzati feladatokat lát el, illetve szolgálatokat nyújt (községek, városok „saját” közigazgatása)

KÖZSZOLGÁLAT

Személyi állomány – közszolgalat – általános jellemzők

- *Porosz-germán-német típusú közszolgalat*: a karrierrendszer archetípusa. abszolutizmus korának öröksége,
- Pontosán leszabályozott hierarchikus struktúrák, a decentralizáció, a vertikális és horizontális fragmentáció jellemzik.
- DE alapvető elv nemzeti szinten a közigazgatási szervek felépítésének egységessége és nyomon követhető a minisztériumok közötti koordináció.
- = max weberi típusú modell, hadsereg mintájára jött létre.
- Köztisztviselők végzettsége a kiválasztás kritériuma ↔ ezt egyre növekvő mértékben egyetemi végzettséghez kötötték.
- Végzettség típusát tekintve, kiemelkedő a jogászok dominanciája.
- Köztisztviselők életpályára szegődnek, előmenetelük automatikus, cserébe tőlük elvárt az engedelmesség.

Személyi állomány – közszolgalat – általános jellemzők

- A speciális, hivatalnoki tudás megszerzése céljából továbbképzési intézményeket hoztak létre.
- Köztisztviselők (*Staatsbeamten*) alkalmazási viszonyait külön törvény szabályozza.
- Porosz-német típusú rendszerben a minisztériumok nagy önállóságot élveznek a kinevezések tekintetében is – beleértve a politikai státuszban lévő főtisztviselőket (*Politische Beamten*).
- Kormányváltások idején a legfelsőbb rétegek lecserélése nem szokatlan.

(A némethez hasonlóan építkezik az osztrák közszolgalat. De ide sorolhatjuk a holland közigazgatás személyi állományát is, valamint, bizonyos szempontból a Franco utáni Spanyolország közszolgalatát és Belgiumot, a föderációs folyamatok lezajlása óta. Ez utóbbi két ország esetében azonban sok elem inkább a francia modellhez hasonlít (ilyen például a spanyolok „*cuerpos*” rendszere, amely a francia „*corps*” megfelelője).

Közszolgálat tagolása általában a nemzetközi gyakorlatban

Leggyakrabban alkalmazott szempontok:

1. a személyi állomány jellege, foglalkoztatási típusa szerinti kategorizálás;
2. az állami-, kormányzati szintek szerinti kategorizálás (szövetségi – állami – területi – helyi);
3. alszektorok szerinti, avagy funkcionális tagolás.

Németország legjobb példa az „1.”-re:

Közszolgálat tagolása Németországban

Személyi állományi kategóriák szerinti felosztás:

3 közigazgatási szinten

- szövetségi (*Bund*)
- tartományi (*Länder*)
- helyi (*Kreise, Gemeiden* – helyi önkormányzatok társulása, illetve községek)

különböző jogi státuszú személyi állomány dolgozik egymás mellett ugyanazon szervezetnél.

Státuszok :

- közjogi jogviszonyban álló köztisztviselők (*Beamte*),
 - magánjogi jogviszony alapján alkalmazott közalkalmazottak (*Angestellte*)
 - munkavállalók (*Arbeiter*).
-
- Közjogi jogviszony alapján foglalkoztatott köztisztviselők aránya kisebb, mint másik 2 kategóriáé.

Közszolgálat tagolása Németországban

A köztisztviselői karon belül négy kategória létezik a következő elnevezésekkel:

- alapszintű szolgálat (*einfacher Dienst*),
- középszintű szolgálat (*mittlerer Dienst*),
- emelt/végrehajtói szintű szolgálat (*gehobener Dienst*),
- felsőszintű közsolgálat/főtisztviselők (*höherer Dienst*).

Személyi állomány - közszolgálat

Széles spektrum; legnagyobb létszám:

- oktatás
- TB
- belső- és külső biztonság

Személyi állományi kategóriák más felosztásban:

- Munkavállalók
- Köztisztviselők
- Bírák
- Hivatásos és időleges katonák

Személyi állomány – adatok

Újraegyesítés óta kb. 1/3-dal csökkent a közszolgalatban alkalmazottak száma

1991-2008: 6,74-től 4,51 millióra

2011-ig kicsit növekedett: 4,60 millióra

(Nyugat: 3,89 – Kelet: 0,71 millió).

2011-es 4,60 millió közszolgalati alkalmazottból:

59,1% munkavállaló

36,9 % köztisztviselő és bíró

4,0% hivatásos és időszakos katona

1991-ben munkavállalók közszolgalatbeli aránya még 68,8% volt –

létszámcsökkentés elsősorban az ő számuk csökkentésének köszönhető:

- 1991-2011 között munkavállalók száma: 4,64-től 2,72 millióra (- 41,4%) csökkent.
- 1991-2011 között köztisztviselők és bírák aránya csak kb. 7,9%-kal csökkent.

Személyi állomány – adatok

2000 -2011 között 6,2%-kal csökkent a közszolgálatban dolgozók létszáma.

A létszám csökkenése:

- települési szinten: 13,0%
- szövetségi szinten: 12,2%
- társadalombiztosításnál: 7,3%
- tagállami szinten: 2,2%

2011-ben a közszolgálatban dolgozók létszámának megoszlása ennek megfelelően:

- szövetségi szinten: 11,4%
- Tagállami szinten: 50,8%
- Településeknél: 29,7%
- Társadalombiztosításnál: 8,1%

Személyi állomány – adatok

□ 1991-2011: részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya 15,8%-ról 32,2%-ra nőtt.

2011 közepén 1,48 millió részmunkaidős a közszolgálatban

(ebből magas a nyugdíj előtti átmeneti időszakban, jsz. által lehetővé tett részmunkaidő kedvezmény igénybe vettek aránya (bár ezt 2010-ben korlátok közé szorították, de, 2011 közepén még így is 255.982-en vették igénybe az intézmény klb. fokozataiban = minden 55. életévét betöltött 24%-a)

➤ Közszolgálati női kvóta 1991-2011 között 47-ről 54,2%-ra nőtt.

Területenként klbzó a nők aránya:

➤ TB- és jóléti területeken $\frac{3}{4}$ (75,5%=553.844 nő, de pl. gyermekek napi ellátását végző intézményekben 96,7 Prozent=159.843; általános és szakiskolákban 664.159 nő az összes 957.943-ból=69,3% Prozent).

➤ Védelemben: 17,1%, közlekedés és hírközlésben : 21,1%, gazdasági vállalkozásoknál: 23,1%, Szövetségi Rendőrségnél: 24,7%

Személyi állomány – adatok

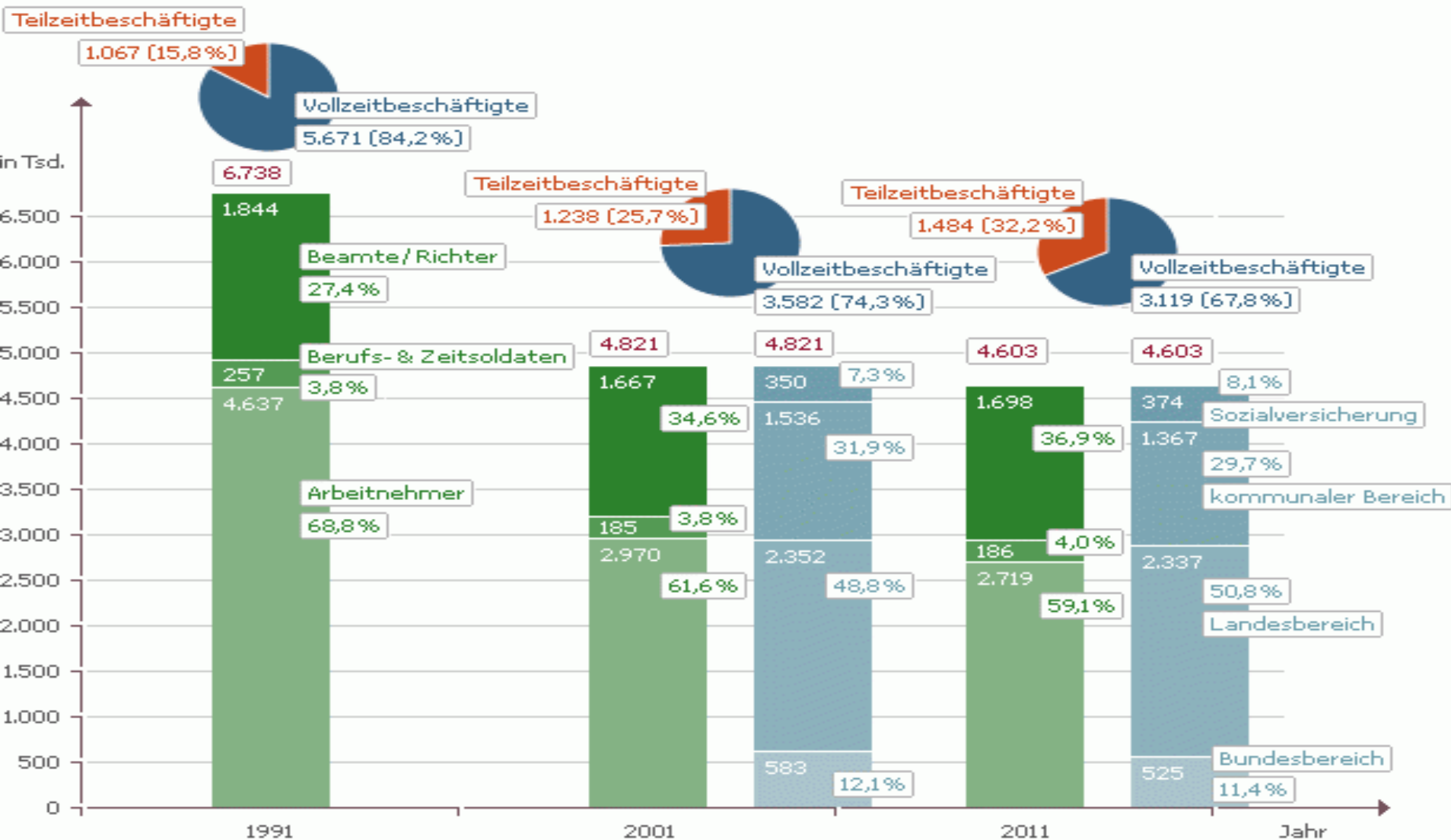
2011-ben a közszerológálati alkalmazottak

- 6,2%-a volt fiatalabb 25 évesnél
- 17,9% 25-35 év között
- 52,9% 35-55 éves között
- 14,3% 55-60 év között
- 60 és afelett 8,7%.

- Átlag bruttó havi alapilletmény 2011 júniusában: 2.840 €. Erre jönnek a kiegészítések a köztisztviselőknél, bíráknál, hivatásos- és időszakos katonáknál átlagban 3.280 Euro összegben, a munkavállalóknál átlagban 2.540 € összegben. Mértéke a besorolás függvénye.
- Így 2011 közepén az átlag bruttó havi illetmény a a köztisztviselőknél, bíráknál, hivatásos- és időszakos katonáknál 1.130 € (képzetlenek) és 7.290 € közötti (B illetménybesorolásúak).
- A munkavállalóknál nagyobb a különbség: a képzetleneknél 860 euro a tarifán kívül fizetett munkavállalóknál 7.420 € volt az átlag.

Beschäftigte des öffentlichen Dienstes

Nach Beschäftigungsbereichen, Vollzeit- und Teilzeitbeschäftigung und Beschäftigungsverhältnis in absoluten Zahlen und Anteile in Prozent, 1991 bis 2011 (jeweils Ende Juni)

Quelle: Statistisches Bundesamt: Personal des öffentlichen Dienstes
 Lizenz: Creative Commons by-nc-nd/3.0/de
 Bundeszentrale für politische Bildung, 2013, www.bpb.de

Jogszabályi keretek

- Szövetségi Közzolgálati törvény (*Bundesbeamtengesetz*) adja meg az általános kereteket a közzszolgálatra vonatkozóan,
- míg a tartományok (*Länder*) saját hatáskörükben jogosultak a szövetségi jogszabályi keretek között mozogva saját jogszabályalkotásra
- (Mindazonáltal a tartományi tv-ek nagymértékben hasonlítanak a szövetségire)
- Szövetségi illetmény tv (*Bundesbesoldungsgesetz*)

Kiválasztás - Toborzás pályáztatással

- A kiválasztási rendszer létrehozatala Ferenc-Vilmos nevéhez kötődik. 1713-ban azzal a céllal alakította ki a kiválasztási rendszert, hogy magas szakmai színvonalú közszolgálatot biztosítson Poroszország számára. A rendszer gyakorlatilag a mai napig alig változott. Kötött kiválasztási rendszer egyik fajtája: (versenyvizsga a másik pl. Fro-ban)
- Kötelező pályáztatás során meghatározott rendben iskolai végzettség, képzettség, letett vizsgák alapján folytatják le az eljárást, mindezt meghatározott rendben.
- Képzettségi követelmények az ún. „érdemi munkát” végző, karrier köztisztviselők (*Laufbahnwettbewerber*) esetében igen magasak.
- De életpálya minden szintje tekintetében tv határozza meg az alapkövetelményeket.
- További kritériumokat a Szövetség, a tartományok, v. közigszervek írják elő a meghirdetett állás – részleteiben is közzétett – munkaköri leírásának függvényében.

Kiválasztás - Toborzás pályáztatással

- Kiválasztási kritériumok közé tartoznak: képességek, tudás, teljesítmény ↔ de meghatározásuk tekintetében a rendszer erősen decentralizált.

A – javarészt – jogász végzettséggel rendelkező magas beosztású köztisztviselő-jelöltek kiválasztása szigorúan formalizált, két lépcsőből áll:

- Első vizsga államvizsga (*Staatsexamen*) ↔ tartományi hatóságok szervezik, független bizottságokkal. Köztisztviselők, egyetemi oktatók alkotják.
- Ha e szelektív vizsgarészt teljesíti a jelölt, előkészítő szolgálatra jelentkezhet (*Vorbereitungsdienst*).

Kiválasztás - Toborzás pályáztatással

- Az előkészítő szolgálat elméleti és gyakorlati képzésből/tapasztalatszerzésből áll.

- Időtartama változó, attól függően, milyen posztra készít fel; átl. 2 év körüli.

- Majd újabb, hasonló szervezésű államvizsga következik →
- Ennek sikeres abszolválása nyitja meg az utat a közsolgálati alkalmazás előtt – az egész ország területére vonatkozóan → nem kizárólag(!) a közigazgatási- (beleértve az oktatást), hanem az igazságügyi pályák tekintetében is.

Kiválasztás - szelekció

- A konkrét kiválasztás (szelekció) folyamatában az üres álláshelyekre pályázók közül választanak eredményeik alapján.
- Ágazati minisztériumok vezetői a személyi állomány képviselőivel egyeztetve(!) döntenek a megfelelő jelölt alkalmazásáról.
- Utóbbi években – nemzetközi trendeknek megfelelően – erőfeszítéseket tesznek arra vonatkozóan, hogy a kötelező pályázati eljárás keretében ne kizárólag a végzettséget, képzettséget vegyék figyelembe, hanem a jelöltek egyéb kompetenciáit is értékeljék.

Előmenetel

- [http://jobs-oeffentlicher-dienst.stepstone.de/kategorie/Laufbahngruppen der Beamten](http://jobs-oeffentlicher-dienst.stepstone.de/kategorie/Laufbahngruppen_der_Beamten)
- Lépésről lépésre életpályán (*Laufbahn*) történő előrehaladás
 - kezdő-, előmeneteli-, és végfokozatot foglal magában.
- 4 életpálya egyikén (az alapszintű-, középszintű-, végrehajtói/emelt szintű, felsőszintű közszerológálati pályák)
- Adódhat kivételesen lehetőség magasabb szintű karrier felé történő elmozdulásra is (pl.: ha eleget tesz átszerológáshoz előírt továbbképzési kötelezettségnek, v rendkívíí elöléptetésben részesül=*Aufstiegsverfahren*).

Előmenetel

Alapszintű szolgálat (*einfacher Dienst*):

A legalsóbb szintű életpálya.

Ált-ban „előkészítő, kiegészítő” feladatok (pl. teremőr, bíróságokon, ügyészségeken a rendfenntartásért felelős őrmester, stb.)

– alkalmazás feltételek: középiskolai v azzal egyenértékű végzettség;
személyere szabott feltételek: német v EU-s állampolgárság büntetlen előélet, megfelelő egészségi állapot

Az előkészítő szolgálat munkakörönként eltérő

Kinevezéshez nem formalizált teszt kitöltése szükséges, amelynek alapján a képzést vezető megállapítja a jelölt alkalmasságát (eltérően a magasabb szintű életpályáktól, ahol vizsgát tesznek)

Előmenetel

Emelt/végrehajtói szintű szolgálat (*gehobener Dienst*),

Elsősorban a közigazgatásban dolgozó rendőrök, tűzoltók (az emelt szinten) vagy tanárok, technikai szolgálatok, stb.

A második fokozat a négy köztisztviselői kategória köréből.

A helyi, tartományi és a szövetségi közigazgatásban teljesítenek szakfeladatokat osztályvezetői szintekig.

Ezeken a területeken a tartományok a legfontosabb szolgálatadók, de a települések és a Szövetség is foglalkoztatnak emelt/végrehajtói szintű szolgálatot.

Képesítési követelmény általában: a nem technikai állománynál szakfőiskolai v. közig főiskolai végzettség, hatóságnál megszerzett gyakorlat. A tanulmányok gyakran beleszámítanak a felkészítő szolgálat idejébe.

További személyes követelmények, mint előzőnél.

Tanároknál egyetem/főiskola

Felkészítő szolgálat után próbaidő, majd határozatlan idejű (élethossziglanra történő) kinevezés

Előmenetel

Középszintű szolgálat (*mittlerer Dienst*),

A legtöbb köztisztviselő ebbe a kategóriába tartozik. Az alapszintű felett és az emelt/végrehajtói alatt helyezkedik el az életpályák körében.

Szövetségi, tartományi és települési szinteken pld adó-, pü-i, igazságügyi-, vám-, tb-szakemberekként v. archívumokban, könyvtárakban, technikai hivatalokban dolgoznak. De sok rendőr és hivatásos tűzoltó is ebbe a kategóriába tartozik.

- Feltételek: középiskola v. + szakmai képzettség.
- Megfelelő teljesítmény esetén vezetőkké válhatnak v. átléphetnek az emelt/végrehajtói kategóriába
- Személyes feltételek: hasonlóak
- Fogyatékkal élőkre külön szabályozás

Előmenetel

- felsőszintű közszolgalat/főtisztviselők (*höherer Dienst*).
- Az állami szolgalat vezetői. Magasan képzett szakemberek és vezetők.
- Minisztériumokban szövetségi és tartományi hatóságoknál, rendőrségnél, tűzoltóságnál dolgoznak v. felsőoktatásban oktatók, gimnáziumi és szakiskolai tanárok ill. speciális szakterületek munkatársai, mint kémikusok, fizikusok, óceanológusok, stb.
- Személyes követelmények (képzettségen túl) hasonlóak
- Előkészítő szolgalat (= specikus képzés) itt 2 év – ez alatt „visszahívható köztisztviselők”
- Utána: pályavizsgát kell tenniük, majd
- Próbaidő
- Sikeres letelte után élethoszigliani kinevezés

Főtisztviselők és a szövetségi személyzeti politika

- Általánosan, de különösen felsőszintű köztisztviselők toborzását illetően, egyik oldalon léteznek egységes, részletes keretjogszabályok, másik oldalon nagyfokú decentralizáció = személyzeti ügyeket minisztériumonként eltérően kezelik.
- Felsőszintű köztisztviselők igazgatásáért felelős önálló szervezet Ø
- (Közszolgálatba lépést természetesen jsz. rendezi: a köztisztviselőket a négy fő közszolgálati kategória egyikébe toborozzák – az életpálya elveivel (*Laufbahnprinzip*) – összhangban.
- Köztisztviselők általában legalsóbb szinten lépnek be az érintett kategóriába.
- Elsődleges szempont a képzettségi feltétel; a felsőszintű köztisztviselői rétegbe bejutóknak, természetesen, egyetemi végzettséggel kell rendelkezniük. A próbaidő letelte után a köztisztviselőket határozatlan időre nevezik ki (*Lebenszeitprinzip*) – lásd az előző részleteket
- A végrehajtói (emelt) szintről főtisztviselői szintre átjutni csak kivételes esetekben lehetséges.

Főtisztviselők

- Felsőszintű köztisztviselők (*höherer Dienst*) kiválasztásának feltétele az öt és fél éves egyetemi elméleti és gyakorlati képzés, + a 2 államvizsga.
- Szövetségi és tartományi törvények, rendeletek szabályozzák a szövetségi és a tartományi minisztériumokon belül az előmenetelt.
- Jogszabály teszi lehetővé, h illetékes miniszter döntése alapján a 2 legfelső szintű miniszteriális főtisztviselői beosztásból érintettek „átmeneti nyugdíjba” - *einstweiliger Rubestand* – legyenek küldhetőek; mert: politikai státuszokba kinevezettek egy része egyben főtisztviselő, illetve a felsővezetői réteghez tartozó köztisztviselő.
- Helyüket más főtisztviselővel tölthetik be.
- Szövetségi minisztériumi főtisztviselők közszolgálatban betöltött helyének meghatározásához 3 tényező figyelembe vétele a) Szövetségben érvényes illetmény-besorolási tábla szerinti besorolásuk, b) bürokratikus szervezeti hierarchia szerinti besorolásuk, c) központi szerepük szakpolitikai programok alakításában.

Jogviszony megszűnése, pályabiztonság

- Idő előtti felmentés csak fegyelmi eljárás keretében
- V. 1 évet meghaladó szabadságvesztésre ítéelés esetén

- Általános tendencia, mint a világ országainak zömében: törekvés a kinevezéses állomány arányának csökkentésére (köztisztviselők) a közigazgatás és a közszolgáltatások igényeihez való rugalmas alkalmazkodás érdekében.
- **EGYÉBKÉNT TELJES PÁLYABIZTONSÁG!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!**

KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!